

Alınış tarihi (Received): 22.04.2021
Kabul tarihi (Accepted): 13.07.2021

Kırsalda Özel Sigorta Uygulamaları Konusunda Bilgi ve Düşüncelerin Belirlenmesi (Tokat İli Örneği)

Nuray KIZILASLAN^{1,*}, Halil KIZILASLAN¹, Eda SOLMAZ²

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Tokat

² Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü, Tokat

*Sorumlu yazar: nuray.kizilaslan@gop.edu.tr

ÖZET: Kırsalda yaşayan bireyler tarım sektörü ve doğayla bütünleşik bir yaşam sürmektedir. Tarımda görülen risk ve belirsizlikler kırsaldaki bireylerin gelir durumunu etkilemektedir. Kırsalda yaşayan bireylerin sosyal güvenlik konusunda ihmal edilmemesi gerekmektedir. Bu araştırmada, devletin tarım sektörüne sunduğu güvenceden yararlanan ve Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı olan çiftçilerin özel şirketler tarafından sunulan sigortalar konusundaki bilgileri araştırılmıştır. Bu özel şirketlerin sunduğu imkanlardan yararlanma durumları da ortaya konulmuştur. Özel sigorta yaptıran çiftçilerin çok düşük bir oranda (%7.6) olduğu ve bilgi düzeylerinin çok düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca büyük bir çoğunluğunun da özel sigortalardan yararlanmak istemedikleri belirlenmiştir. Özel sigorta konusundaki bilgi kaynağının çoğunlukla televizyon olması onların konuya olan ilgisinin de zayıf olduğunu göstermektedir. Çiftçilerin özel sağlık sigortası ve özel hayat sigortası ile ilgili bilgi sahibi olma durumları ile eğitim durumları arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Çiftçilerin eğitim düzeyi arttıkça özel sağlık sigortası ve özel hayat sigortası ile ilgili bilgi alma durumunda da artış olduğu gözlenmiştir. Özel sigorta acentelerinin çiftçilere yönelik özel sigortacılık konusunda bilgilendirme faaliyetlerinin artırılması ve güven duygusunun sağlanması gerekmektedir. Kırsalda yaşayan çiftçilerin bilinçlenmesi için yayım faaliyetleri etkin bir şekilde yürütülmelidir. Çiftçilerin sosyal güvenliğinin finansmanına devlet katkısı sağlanmalı tarımla uğraşanların gelir seviyeleri yükseltilmelidir.

Anahtar kelimeler- Özel sosyal güvenlik, tarım sektörü, özel sigorta, kırsal alan.

Determining Information and Thoughts on the Subject Private Insurance Practices in Rural (Tokat Province Example)

ABSTRACT: Individuals living in rural areas lead an integrated life with the agricultural sector and nature. Risks and uncertainties in agriculture also affect the income status of rural individuals. Individuals living in rural areas should not be neglected in terms of social security. In this research, the knowledge of the farmers who benefit from the assurance offered by the state to the agricultural sector and who are registered with the Social Security Institution about the insurance provided by private companies was investigated. The cases of benefiting from the opportunities offered by these private companies are also revealed. It has been observed that the farmers who have private insurance are very low (7.6%) and their level of knowledge is very low. In addition, it has been determined that the majority of them do not want to benefit from private insurance. The fact that the source of information on private insurance is mostly television shows that their interest in the subject is also weak. It has been determined that there is a relationship between the farmers' state of knowledge about private health insurance and private life insurance and their education level. It was observed that as the education level of the farmers increased, there was an increase in the need to obtain information about private health insurance and private life insurance. It is necessary to increase the informing activities of private insurance agencies on private insurance for farmers and to create a sense of trust. Extension activities should be carried out effectively to raise awareness of rural farmers. State contribution should be provided to the financing of social security of farmers and the income levels of those engaged in agriculture should be increased.

Keywords- Private social security, agricultural sector, private insurance, rural area.

1. Giriş

Sosyal güvenlik İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde "Herkesin hastalık, analık, işsizlik, yaşlılık ve ölüm gibi insan iradesi dışında meydana gelen risklere karşı güven içerisinde olması gereğinin yanı sıra; beslenme ve barınma gibi her türlü ihtiyacın karşılanmasıdır" şeklinde en geniş anlamıyla yer alarak evrensel boyutlara ulaşmıştır (Ayhan, 2012). Ülkelerin temel hedeflerinden birisi sosyal güvenlik sisteminin tüm bireyleri kapsaması ve yaşanabilir bir gelir düzeyine çıkarılması çabasıdır. Sosyal sigortalar sosyal güvenliğin bir aracı ve tekniğidir.

Sosyal güvenlik teknikleri içinde geliştirilmiş bir diğer teknik de özel sigortacılıktır. Özel sigortacılık, prim ödeyenlerden birinin tehlikeyle karşı karşıya kalması sonucu oluşan zararın belli oranlarda sigortacı tarafından tazmin edilmesine yönelik bir kurumdur (Tuncay,1996). Özel sigorta riskin mali sonuçlarını bir topluluk arasında yayma ilkesine dayanmaktadır. Yardım sandıklarının aksine ticari nitelikte olup kâr amacı taşımaktadır (Güzel ve Okur, 1994).

21. yüzyılda dünyada devlet destekli sosyal güvenlik sistemlerinin yanı sıra, özel şirketlerin desteklediği özel sigortacılık anlayışı da hızla gelişmiştir. Özel sigortacılığın pazarladığı ürünler, bireye sadece maddi varlıklarını sağlama imkanı sunmakla kalmamış, bedeni ve ruhani özre sebebiyet verecek olayları da sigortalatma imkanı sunmuştur (Anonim, 2004).

Sigorta kavramının ortaya çıkışı kişilerin yaşamlarında olası karşılaşılabilecek zararlara neden olan olayların ekonomik sonuçlarından korunmak için önceden önlem alma ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Sigorta kavramı olarak topluma güveni çağırır (Akay, 2001; Özkan, 1998). Sigorta anlayışındaki karşılıklı yardım esasına göre olası tehlikelerin sonuçlarını önceden giderebilmek için başkalarının mali desteğine başvurmak zorunlu görülmüştür. Bu anlamıyla sigorta, bir sosyal dayanışma mekanizmasıdır (Abraham, 2015). Sigortacılık ile benzer risklere muhatap olan bireyler oluşturdukları topluluğu korumak ve bizzat korunmak amacıyla, prim adı verilen ödemelerde bulunarak fon havuzları oluşturmakta ve bu fonlar sayesinde güvence sağlamaktadır (Özbolet, 2006).

Bireyler günlük yaşamlarında ve mesleki faaliyetlerinde kaza, hastalık, işsizlik, hırsızlık gibi rizikolarla karşı karşıya kalabilmektedir. Aynı şekilde işletmeler de bazı risklerle karşı karşıyadır. Yangın, hırsızlık, kaza bunların en başta gelenleri olup bu riskler gerçekleştiğinde işletmelerin aktiflerinde kayıplar yaşanmasına yol açabilmektedir. Bu yüzden gerek bireyler gerekse işletmeler karşılaştıkları rizikoları yönetmek ve kendilerini güvence altına almak isterler. Bunu yapmada sigorta en önemli rolü oynar (Karaman, 2017).

Özel sigorta, sosyal güvenlikle ilgili bir yöntem olarak ortaya çıkmamış olmakla beraber, zaman içerisinde bu maksatla kullanılmaya başlanmıştır. Özel sigortalar ilk olarak, mal ve eşyaların maruz kalabileceği tehlikelere karşı güvence sağlamak için tesis edilmiştir. Sosyal güvenlik açısından özel sigortadan yararlanma düşüncesi ise; ilk olarak 19.yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkmıştır. Bir sigorta şirketi, çalışan kişileri haftalık olarak ödenen prim karşılığında ölüm ve yaşlılığa karşı sigorta ettirmeye başlamış ve bu uygulama İngiltere'den sonra diğer Avrupa ülkelerine ve ABD'ye hızla yayılmıştır. Özel sigortaların ölüm ve

yaşlılık sigortasından sonra hastalık rizikosunu karşılayan türü de ortaya çıkmıştır (Anonim, 2009).

Özel sigortanın, sosyal güvenliğin konusu olan riskler için bir teknik olarak kullanılması çok yeni bir uygulamadır. Özel sigorta başlangıçta hayat sigortaları, sağlık sigortaları olarak uygulanmaya başlamış daha sonra da emeklilik sigortaları olarak uygulama alanı genişlemiştir (Bilgin, 2014).

Özel sigortaların fonksiyonu, özel olarak sigorta ettirenleri veya sigortalanabilen kişisel çıkarları teminat altına almaktır. Özel menfaatlerin sigorta ettirilmesi ihtiyacı ise, öncelikle ilgilinin isteğine sonra da iktisadi gücüne bağlıdır (İzveren, 1968).

Özel sigortacılıkta sigortanın amacı, zararı ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir. Özellikle sağlık alanında, muayene ve tedavi masrafları konusunda, yersiz ve çok yüksek masraflar yapılmaktadır. Özel sigortacılıkta temel amaçlardan birisi de bu tür istismarların önüne geçmek veya en aza indirgeyebilmektir (Topçuoğlu ve Öztürk, 2009).

Özel sigortacılıkta sigortanın önemi, insanın kendi başına karşılayamayacağı maddi ve manevi zararları sigorta sayesinde bertaraf etmesi anlamında önemlidir. Ayrıca özellikle özel sigortalarda bireylerin kendilerinin istediği risk faktörlerini, teminat altına alarak bir yıl boyunca korunma sağlaması yönünden de önem arz etmektedir.

Özel sağlık sigortasının uygulamadaki en önemli yararı, gelir düzeyi daha yüksek olan bireylerin özel sağlık sigortasını seçmelerine olanak tanıyarak, sınırlı kamu kaynaklarının düşük gelirlili, dezavantajlı ve özel sigortaya ulaşamayacak gruplar için kullanılmasına olanak tanınmasıdır. Ayrıca özel sağlık sigortası bireylerin/hane halklarının sağlık hizmetleri kullanımını sonucu yapacakları yüksek miktarlarda cepten harcamaların finansal yükünü azaltmaya ve dolayısıyla cepten harcamaların yaratacağı finansal riske karşı korumaya olanak tanır.

Kayıt altında olan ve sosyal güvenlik primlerini düzenli ödeyemediklerinden dolayı, özellikle devletin sağlık uygulamalarından faydalanamayan çiftçiler için, sağlık tedavileri yönünden alternatif bir güvence olabilmesi için özel sigorta, ekonomisi iyi olmayan ve sigortaya diğer kesimlerden daha fazla ihtiyacı bulunan tarım kesimi için daha önemlidir. Ek gelir ve hizmetlerden yararlanma imkanı, uzun vadeli fon birikimine olanak sağlaması açısından özel sigorta tüm kesimlerde olduğu kadar tarım kesimi içinde alternatif bir sosyal güvenlik kaynağıdır.

Kırsal kesimde yaşayanlar genellikle tarımda çalışırlar. Geniş bir nüfus kitlesinin içinde bulunduğu bu kesimin toplum kalkınması açısından bir gösterge oluşturan sosyal güvenlik konusunda ihmali düşünülemez. Tarımda çalışanların farklı statüleri ve elde edilen ürünlerin çeşitliliğinden kaynaklanan çalışma koşulları, sosyal güvenlik sorununun çözümünü güçleştirmektedir. Türkiye’de sosyal güvenliğin yalnızca bir tazmin mekanizması olarak görülmesi, özellikle koruyucu hizmet sunumunun bu kapsamda düşünülmemesi, tarımda çalışanların sistemi daha düşük oranda sahiplenmesine neden olmaktadır. Bunun nedenleri konusunda değişik görüşler olmakla birlikte, tarım kesiminde aile geleneklerinin büyük rol oynaması, üretim birimlerinin küçük ve dağınık olması en çok kabul gören nedendir (Gülçubuk ve ark., 2005).

Türkiye tarım işletmelerinin hemen tamamı orta ve küçük işletmelerdir Küçük işletmelerin belirsizlik ve risklere karşı dayanma gücü, genellikle zayıftır. Ayrıca bu işletmelerin çoğunun aile geçimi ve yatırımlar için yeter geliri sağlama yönünden de yetersiz olduğu bilinmektedir (Kızılaslan ve ark., 1994). Tarımda yaşayan çiftçilerle etkin iletişim sağlanamaması, çiftçi ihtiyaçlarına yönelik programların oluşturulamaması dolayısıyla tarımda bilginin tam olarak kullanılmaması ve iletişimdeki sorunlar (Kızılaslan, 2006) sosyal sigorta konusunda da bilgi eksikliğinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu konuda yapılacak yayım eğitimlerine sosyal sigorta konusunun da eklenerek çiftçinin karar alma süreçlerine de katılımının sağlanması (Kızılaslan ve Kızılaslan, 2007) bilinçlenme noktasında önemli bir aşamanın kaydedilmesine yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada Tokat ilinde kırsalda özel sigorta uygulamaları konusundaki bilgi ve bilinç düzeyi araştırılmış, çiftçilerin sosyo-ekonomik ve demografik durumu belirlenerek sigorta hizmetlerinden yararlanma durumları ortaya konulmuştur.

2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın ana materyalini, Tokat ilindeki çiftçilerden anket yoluyla elde edilen veriler oluşturmuştur. Bu aşamada öncelikle Tokat ili merkez ilçe ve bağlı köylerdeki tarımla uğraşan toplam sigortalı sayısı tespit edilmiştir. Bunun için Sosyal Güvenlik Kurumu istatistik verileri baz alınmıştır. Buna göre 52119 sigortalı kişi bulunmaktadır (Anonim, 2018a). Kamu sigortalı olan bu kişilerin gönüllü olan 250'si ile görüşülerek veriler elde edilmiştir.

Elde edilen verilerle yüzde hesaplamaları yapılmış ve bazı faktörler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Khi-kare testinden yararlanılmıştır.

3. Araştırma Bulguları

3.1. Çiftçilerin Bazı Sosyo-Ekonomik Faktörleri

Anket yapılan çiftçilerin cinsiyet oranlarına bakıldığında erkeklerinin oranı %92, kadınların oranı ise %8'dir. Araştırma bölgesinde erkek çiftçi oranının yüksek olduğu, kadın çiftçi sayısının oldukça düşük oranda olduğu söylenebilir. Bunun temel nedeni ise tarımla uğraşan kadınların kayıtdışı çalışmalarıdır.

Çiftçilerin yaş grupları itibariyle 18-49 yaş arası çiftçilerin oranı %52.4, 50-64 yaş arası olan çiftçilerin oranı %36.8, 65-90 arası olan çiftçilerin oranı ise %10.8'dir. Araştırma bölgesinde çoğunlukla tarımda aktif olarak çalışan çiftçilerin yaş aralığının 18-49 yaş arasında olduğu söylenebilir.

Eğitim, bireylere verimlilik, üretkenlik, bilgi donanımı, sorgulama, analiz etme, çözümlenme gibi yetkinlikleri kazandırdığı için özel sigorta yaptıran bireylerin eğitim durumu incelenmiştir. Çiftçilerin eğitim durumuna bakıldığında, okur-yazar olmayanlarının oranı %2.4, ilkokulu mezunu oranı %57.4, ortaokul mezunu oranı %20.4, lise mezunu oranı %18, üniversite oranı ise %1.6'dır.

Araştırma bölgesindeki çiftçilerin tarımsal faaliyetlerinden aylık gelir dağılım oranlarına bakıldığında, 1-500 TL arası aylık geliri olanların oranı %4.8, 501-1000 TL oranların oranı %21.6, 1001-1500 TL olanların oranı %30.8 iken 1501+ TL ve üzeri olanların oranı

%42.8'dir. Çiftçilerin aylık ortalama geliri ise 1884 TL'dir. Bu oranlar araştırma bölgesinde ekonomik sıkıntının var olduğunu, belli bir kısmının açlık ve yoksulluk sınırı altında olduğunu ve asgari ücretin altında bir gelire sahip olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Asgari ücret 1 Ocak 2018 tarihi itibarıyla brüt 2.029 TL, net 1.603 TL olarak belirlenmiştir. Asgari ücret aile ve yemek yardımıyla beraber 1.709,67 TL civarındadır (Anonim, 2018b).

Araştırma bölgesindeki çiftçilerin aylık toplam harcama dağılımına göre, 1-500 TL arasında aylık toplam harcaması olanların oranı %13.6, 501-1000 TL arasında olanların oranı %38, 1001-10.000 TL arasında olanların oranı ise %48.4'tür. Çiftçilerin aylık ortalama harcaması ise 1379 TL'dir.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) tarafından 2018 yılı Şubat ayında yapılan araştırmaya göre bir işçinin onuruna yaraşır bir hayat sürdürebilmesi için yapması gereken harcama tutarı 2.022,08 TL olarak hesaplanmıştır. Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapılması gereken gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 1.636,59 TL gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (elektrik, su, yakıt) ulaşım, eğitim sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 5.330,93 TL olarak belirlenmiştir (Anonim, 2018c).

Çiftçilerin aylık gelir ve harcamalarına bakıldığında çoğunluğunun Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (TÜRK-İŞ) belirlediği yoksulluk sınırı altında yaşamlarını sürdürdükleri söylenebilir.

Toprak tüm ülkeler için ekonomik sosyal ve politik açıdan önemini koruyan önemli bir üretim faktörüdür. Toprağı kullanan dünya nüfusunun hızla artması, toprak- nüfus ilişkilerinin dengesi, toprağın çoğaltılma olanağı olmayan tek üretim faktörü olması, önemini sürekli koruma nedenleridir.

Araştırma bölgesinde anket yapılan çiftçilerin arazi varlığına bakıldığında 1-50 dekar arasında araziye sahip olanların oranı %78, 51-100 dekar arasında olanların oranı %19.2, 101-150 dekar arasında olanların oranı %1.6 iken, 150 dekar ve üzeri olanların oranı ise %1.2'dir. Büyük oranda küçük arazi varlığına sahip çiftçilerin yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Ayrıca anket yapılan bölge çiftçilerinin tarımsal faaliyette bulunduğu zamana bakıldığında yıl içinde 1. aydan başlayıp 6. aya kadar faaliyet yapanların oranı %16 iken 5. aydan başlayıp yıl sonuna kadar faaliyet yapanların oranı %84 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma bölgesindeki çiftçilerin tarımsal faaliyetlerinin dağılımına bakıldığında tarla bitkileri üretimi yapanların oranı %52, bahçe bitkileri üretimi yapanların oranı %27.2, hayvansal üretim yapanların oranı %18.8, arıcılık yapanların oranı %1.2 ve su ürünleri üretimi yapanların oranı %0.8'dir.

3.2. Özel Sigorta Bilinci

Türkiye'de devlet destekli sosyal güvenlik uygulamalarının gelişmesiyle beraber bireylerin yaşam risklerine karşı özel sigorta destekli sağlık, hayat, kaza ve emeklilik sigorta şirketleri sayısı artmış ve bu uygulamalar hakkında toplumda bilinçlenme giderek hız kazanmıştır. Bu araştırmada özel sigorta şirketleri destekli özel sağlık, hayat, kaza ve emeklilik sigorta güvencesi hakkında çiftçilerin bilgi durumunu tespit etmek amaçlanmıştır.

3.2.1. Özel Sağlık, Hayat, Kaza veya Emeklilik Sigortasına Katılım

Kamu sigorta güvencesi olan sigortalı çiftçilerin özel hayat, sağlık, emeklilik veya kaza sigortası yaptırıp yaptırmadıkları araştırılmış ve Tablo 1 oluşturulmuştur.

Tablo 1. Çiftçilerin özel sağlık, hayat, emeklilik veya kaza sigortası yaptırma durumu
Table 1. Condition of farmers to take out private health, life, pension or accident insurance

Yaptırma durumu	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Özel sigorta yaptıran	19	7.6
Özel sigorta yaptırmayan	231	92.4
Toplam	250	100.00

Çiftçilerden özel hayat, sağlık, emeklilik veya kaza sigortası yaptıranların oranı %7.6 iken, yaptırmayanların oranı ise %92.4'dür. Buna göre çiftçilerin büyük çoğunluğu özel sigorta yaptırmamaktadır.

Sigorta yaptırmayan çiftçilere yaptırmama nedenleri sorulmuş ve Tablo 2 oluşturulmuştur.

Tablo 2. Çiftçilerin özel sigorta yaptırmama nedenleri
Table 2. The reasons why farmers do not have private insurance

Yaptırmama nedeni	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Aylık gelirim düşük olması	121	52.4
Bir ihtiyaç olarak görmüyorum	86	37.2
Özel sigortaya güvenmiyorum	16	6.9
Diğer (Ek maliyet, memnun kalmama, fikrim yok)	8	3.5
Toplam	231	100.00

Tablo 2'de görüldüğü gibi çiftçilere özel sigorta yaptırmama nedenleri sorulduğunda aylık gelirim düşük olması nedeniyle diyenlerin oranı %52.4, bir ihtiyaç olarak görmeyenlerin oranı %37.2, özel sigortaya güvenmediklerini ifade edenlerin oranı %6.9 ve konu hakkında bilgi sahibi olmayan, ek maliyet getirisi, memnun kalmama nedenleri ile diğer seçeneğini seçenlerin oranı %3.5'tir.

Araştırma bölgesindeki çiftçilerin özel sağlık, hayat, emeklilik veya kaza sigortası yaptırma durumları ile yaş arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$).

Ayrıca çiftçilere sigorta yaptırmak için hangi kurumu tercih edecekleri sorulduğunda çiftçilerin %2.4'ü özel sigortayı, %97.6'sı ile devlet sigortasını tercih etmişlerdir. Yine çiftçilere işlerini mi sigorta ettirmek yoksa kendilerini mi sigorta ettirmenin önemli olduğu sorulmuş ve işlerini sigortalatmak isteyenlerin oranı %11.6 iken, kendilerini sigortalatmak isteyenlerin oranı %88.4 olarak belirlenmiştir.

3.2.2. Özel Sağlık Sigortasına Katılım

Özel sağlık sigortası sigortalanan kişilerin hastalık veya kaza sonucu oluşabilecek sağlık giderlerini karşılamayı taahhüt eden ve istedikleri sağlık kurumunda tedavi olma imkanı tanıyan sağlık sigortasıdır.

Araştırma bölgesindeki çiftçilere özel sağlık sigortası ile ilgili bilgisi sorulmuş ve Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çiftçilerin özel sağlık sigortası bilgi durumu

Table 3. Information status farmers' about private health insurance

Bilgi durumu	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Evet	40	16.00
Hayır	210	84.00
Toplam	250	100.00

Araştırma bölgesinde çiftçilerin özel sigorta şirketleri destekli özel sağlık sigortası hakkında bilgisi olanların oranı %16 iken bilgisi olmayanların oranı %84.00 olarak ortaya çıkmıştır.

Yapılan Khi-kare testi sonucunda, araştırma bölgesindeki çiftçilerin özel sağlık sigortası ile ilgili bilgi sahibi olma durumları ile eğitim durumları ilişki olduğu belirlenmiştir. Çiftçilerin eğitim düzeyi arttıkça özel sağlık sigortası ile ilgili bilgi alma durumunda da artış olduğu gözlenmiştir. Aradaki ilişki istatistiksel olarak önemlidir ($p < 0.05$).

Özel sağlık sigortası bilgisine sahip olanlara bilgi kaynakları sorulmuş ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Çiftçilerin özel sağlık sigorta bilgisini öğrendiği kaynaklar

Table 4. Resources where farmers learn private health insurance information

Öğrendiği kaynak	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Televizyon	25	62.5
İnternet	8	20.00
Sigorta acenteleri	6	15.00
Diğer (Çevreden bilgi edinme)	1	2.5
Toplam	40	100.00

Tablo 4'te görüldüğü gibi, televizyon kanalıyla öğrendim diyenlerin oranı %62.5 internet üzerinden öğrendim diyenlerin oranı %20, sigorta acentelerinden öğrendim diyenlerin oranı %15 ve diğer seçeneğini işaretleyip çevreden edindiği bilgilerle bilgi sahibi olduğunu söyleyenlerin oranı ise %2.5'tir.

Özel şirketlerin sigorta konusunda tarımda yaşayan bireyleri açıklayıcı bir şekilde bilgilendirmesi gerekmektedir. Böylece özel sigorta yaptıracak çiftçi sayısında da artış olabileceği söylenebilir.

3.2.3. Özel Hayat Sigortasına Katılım

Hayat sigortası, yaşam kaybı riskine karşı kişinin ailesini ve geride kalanları maddi anlamda koruma amaçlı yapılan bir sigorta türüdür. Bu bağlamda ankette çiftçilerin hayat sigortasıyla ilgili bilgilerinin olup olmadığı araştırılmış ve Tablo 5 oluşturulmuştur.

Tablo 5. Çiftçilerin özel hayat sigortası ile ilgili bilgi durumu

Table 5. Information status on farmers' private life insurance

Bilgi durumu	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Bilgisi olan	44	17.6
Bilgisi olmayan	206	82.4
Toplam	250	100.00

Tablo 5’de görüldüğü gibi bilgi sahibi olanların oranı %17.6 iken bilgi sahibi olmayanların oranının %82.4 olduğu görülmüştür. Yapılan ankette çiftçilerin büyük bir kısmının herhangi bir bilgiye sahip olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Yapılan Khi-kare testi sonucunda, çiftçilerin özel hayat sigortası bilgi sahibi olma durumları ile eğitim durumları arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Çiftçilerin eğitim düzeyi arttıkça özel hayat sigortası ile ilgili bilgi alma durumunda da artış olduğu gözlenmiştir. Aradaki ilişki istatistiksel olarak önemlidir ($p < 0.05$).

3.2.4. Özel Ferdi Kaza Sigortasına Katılım

Tarım sektörü kazalar, yaralanmalar, zehirlenmeler vb açısından en riskli sektörlerden biri olarak görülmektedir. Çiftçilik ise ailelerin ölümcül veya ölümcül olmayan yaralanmalarla en çok karşılaştıkları birkaç sektörden biridir. Çalışma ortamı havadan araziden ateşten ve makinelerden kaynaklanan fiziksel tehlikeleri, gübre ve yakıttan kaynaklanan toksikolojik tehlikeleri ve tozlardan kaynaklanan tehlikeleri içinde barındırmaktadır. Bu nedenle tarım işçileri diğer işçilere göre göreceli olarak yüksek oranda kaza ve öldürücü yaralanmalara maruz kalmaktadır. Tedavi masrafları için çok sınırlı kaynakları bulunmaktadır (Ahioğlu, 2008).

Bu bağlamda araştırmada çiftçilere ferdi kaza sigortasıyla ilgili bilgilerinin olup olmadığı hakkında soru sorulmuş ve Tablo 6 oluşturulmuştur.

Tablo 6. Çiftçilerin özel ferdi kaza sigortası hakkındaki bilgi durumu

Table 6. Information status on farmers' private personal accident insurance

Bilgi durumu	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Bilgisi olan	42	16.8
Bilgisi olmayan	208	83.2
Toplam	250	100.00

Tablo 6'da görüldüğü gibi, çiftçilerin özel sigorta şirketlerinin desteklediği özel ferdi kaza sigortası hakkında bilgi sahibi olanların ve olmayanların genel oranına bakıldığında; bilgisi olanların oranı %16.8, bilgisi olmayanların oranının ise %83.2 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu verilerle ankete katılan çiftçilerin büyük bir kısmının herhangi bir bilgiye sahip olmadığı sonucu çıkmaktadır.

Özel ferdi kaza sigortası bilgisine sahip olan çiftçilere bilgi kaynakları sorulmuş ve verilen cevaplar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Çiftçilerin özel ferdi kaza sigortası bilgi kaynakları

Table 7. Resources of information farmers' private personal accident insurance

Edindiği kaynak	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Televizyon	19	45.2
Sigorta acenteleri	14	33.3
Çevre	5	11.9
İnternet	3	7.2
Gazete	1	2.4
Toplam	42	100.00

Tablo 7'de görüldüğü gibi, televizyon aracılığıyla öğrenenlerin oranı %45.2, sigorta acentelerinden öğrenenlerin oranı %33.3, çevreden öğrenenlerin oranı %11.9, internet aracılığıyla öğrenenlerin oranı %7.2 ve gazete aracılığıyla öğrenenlerin oranı ise %2.4'tür.

Çiftçilere aynı zamanda özel ferdi kaza sigortasından yararlanmak isteyip istemedikleri sorularak Tablo 8 oluşturulmuştur.

Tablo 8. Çiftçilerin özel ferdi kaza sigortasından yararlanma konusundaki düşünceleri

Table 8. Opinions of farmers about benefiting from private personal accident insurance

Düşünceleri	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Yararlanmak isteyen	46	18.4
Yararlanmak istemeyen	204	81.6
Toplam	250	100.00

Tablo 8'de görüldüğü gibi, özel ferdi kaza sigortasından yararlanmak isteyenlerin oranı %18.4, yararlanmak istemeyenlerin oranının %81.6 olduğu ortaya çıkmıştır.

Ayrıca özel ferdi kaza sigortasından yararlanmak isteyen 46 çiftçinin, %4.3'ü yılan veya haşerat sokması neticesinde meydana gelen zehirlenmeler sebebiyle yaptırmak istediğini, %8.7'sinin ısırılma neticesinde meydana gelen kuduz vs. sonucu vefat veya cismani arızalar nedeniyle yaptırmak istediğini, %13'ünün yanıklardan ve ani bir hareket neticesinde adale ve sinirlerin incinmesi, burkulması ve kopmasından dolayı yaptırmak istediğini, %73.9'unun ise birdenbire veya beklenmeyen bir şekilde yayılan tarım ilaçları teneffüsünden dolayı sigorta yaptırmak istediklerini belirtmişlerdir.

3.2.5. Özel Bireysel Emeklilik Sigortasına Katılım

Çiftçilere ek bir ekonomik güvence ve emekliliğe sahip olmaları konusunda imkan sunan özel bireysel emeklilik sistemi hakkında araştırma bölgesindeki çiftçilerin bilgisinin olup olmadığı sorulmuş ve Tablo 9 oluşturulmuştur.

Tablo 9. Çiftçilerin özel bireysel emeklilik sigortası hakkındaki bilgi durumu
Table 9. Information status of farmers on private individual pension insurance

Bilgi durumu	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Bilgisi olan	73	29.2
Bilgisi olmayan	177	70.8
Toplam	250	100.00

Tablo 9’da görüldüğü gibi, özel bireysel emeklilik sigortası hakkında bilgisi olan çiftçilerin oranı %29.2 iken, bilgisi olmayan çiftçilerin oranı %70.8 olarak ortaya çıkmıştır. Ankete katılan çiftçilerin büyük bir kısmının herhangi bir bilgiye sahip olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Özel bireysel emeklilik sigortası bilgisine sahip olan çiftçilere bilgiyi nereden aldıkları sorulmuş ve verilen cevaplar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Çiftçilerin özel bireysel emeklilik sigorta bilgi kaynağı
Table 10. Information resource farmers' private individual pension insurance

Öğrendiği kaynak	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Televizyon	40	54.8
Sigorta acenteleri	20	27.4
Bankalar ve çevre	7	9.6
İnternet	5	6.8
Gazete	1	1.4
Toplam	73	100.00

Tablo 10’da görüldüğü gibi, televizyon kanalıyla öğrenenler %54.8 sigorta acenteleri aracılığıyla öğrenenler %27.4, bankalar ile çevreden öğrenenler %9.6, internet aracılığıyla öğrenenler %6.8 ve gazete aracılığıyla öğrenenler ise %1.4’tür.

Çiftçilerin özel bireysel emeklilik sigortasından yararlanmak isteyip istemedikleri incelenmiş ve Tablo 11’de sonuçlar verilmiştir.

Tablo 11. Çiftçilerin özel bireysel emeklilik sigortasından yararlanma istekleri
 Table 11. Willingness of farmers to benefit from private individual pension insurance

Yararlanma istekleri	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Yararlanmak isteyen	32	12.8
Yararlanmak istemeyen	218	87.2
Toplam	250	100.00

Tablo 11’de görüldüğü gibi, araştırma bölgesindeki çiftçilerin özel bireysel emeklilik sigortasından yararlanmak isteyenlerin oranı %12.8 iken, yararlanmak istemeyenlerin oranı %87.2 olarak ortaya çıkmıştır.

Özel bireysel emeklilik sigortasından yararlanmak isteyen çiftçilere nedenleri sorulmuş ve Tablo 12 oluşturulmuştur.

Tablo 12. Çiftçilerin özel bireysel emeklilik sigortasından yararlanmayı isteme nedenleri
 Table 12. Reasons for farmers to want to benefit from private individual pension insurance

Yararlanmayı isteme nedeni	Çiftçi sayısı	Oran (%)
İkinci bir emeklilik için	13	40.6
Birikim olması için	12	37.5
Emekli maaşı az olacağı için	7	21.9
Toplam	32	100.00

Tablo 12’de görüldüğü gibi, özel bireysel emeklilik sigortası yaptırmak isteyen çiftçiler bunun nedenlerini, ikinci bir emeklilik (%40.6), birikim (%37.5) ve emekli maaşının az olacağını düşündüğü için (%21.9) olarak bildirmişlerdir.

Aynı zamanda yaptırmak istemeyen çiftçilere nedenleri sorulmuş ve Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Çiftçilerin özel bireysel emeklilik sigortasından yararlanmayı istememe nedenleri
 Table 13. Reasons for farmers do not want to benefit from private individual pension insurance

Yararlanmayı istememe nedeni	Çiftçi sayısı	Oran (%)
Bir ihtiyaç olarak görmeme	104	47.7
Aylık gelirin düşük olması	71	32.6
Bilgisi yok	24	11.0
Özel sigortaya güvenmeme	19	8.7
Toplam	218	100.00

Özel bireysel emeklilik sigortası yaptırmak istemeyen çiftçilerin %47.7’si ihtiyaç olarak görmediklerini, %32.6’sı aylık gelirin düşük olduğunu, %11’i bilgisinin olmadığını, %8.7’si özel sigortaya güvenmediklerini belirtmişlerdir.

Kırsal kesimde yaşayanların özel sağlık, hayat, emeklilik ve kaza sigortaları kapsamına alınması için öncelikle sigorta şirketlerinin ürünlerini eğitim düzeyi kentlere oranla daha düşük olan tarım kesimine çok iyi bir şekilde tanıtarak sigorta bilincini oluşturmasının gerektiği vurgulanmaktadır (Tanrıvermiş, 2005).

4. Sonuç ve Öneriler

Tarım sektörü dünya nüfusu için stratejik önemi olan bir sektördür. Bununla birlikte üretim alanı açık hava koşullarında olduğu için ekonomik, sosyal, siyasal, teknolojik ve bireysel risklerden yüksek düzeyde etkilenen kritik ve kendine özgü bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla bu alanda yaşayan ve üretimlerini sürdüren çiftçiler de risk düzeyinin yüksek olduğu koşullardan etkilenmektedir. Çiftçiler yaşamlarının sürdürülebilirliği ve gelecek açısından da kendilerini güvence altına almayı istemektedir.

Bu araştırmada, devletin tarım sektörüne sunduğu güvenceden yararlanan ve Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı olan çiftçilerin özel şirketler tarafından sunulan sigortalar konusundaki bilgileri araştırılmıştır. Bu özel şirketlerin sunduğu imkanlardan yararlanma durumları da ortaya konulmuştur.

Özel sigorta yaptıran çiftçilerin çok düşük bir oranda (%7.6) olduğu ve bilgi düzeylerinin çok düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca büyük bir çoğunluğunun da özel sigortalardan yararlanmak istemedikleri belirlenmiştir. Özel sigorta konusundaki bilgi kaynağının çoğunlukla televizyon olması onların konuya olan ilgisinin de zayıf olduğunu göstermektedir. Çünkü özel sigortadan televizyon aracılığı ile haberdar olup yararlanmak istemedikleri için ilgi duyup özel sigorta yaptırmada geri planda kalmayı tercih etmektedirler. Bu durum araştırma yapılan alandaki çiftçilerin gelir durumunun düşük olması ile ilişkilendirilebileceği gibi özel sigorta şirketlerinin kırsala yönelik yeterince tanıtım ve bilgilendirme yapmaması ile de ilgili olabilir.

Bu nedenle özel sigorta acentelerinin çiftçilere yönelik özel sigortacılık konusunda bilgilendirme faaliyetlerinin artırılması ve güven duygusunun sağlanması gerektiği kanaati doğmuştur. Ayrıca kırsal kesimde yaşayan çiftçilerin bilinçlenmesi için yayım faaliyetleri etkin bir şekilde yürütülmelidir. Çiftçilere sosyal güvenliğin finansmanına yüksek oranda devlet katkısı sağlanmalı, tarımla uğraşanların gelir seviyeleri yükseltilmelidir. Gelir seviyesinin artırılmasıyla özel sigortaya olan talebin de artması muhtemel bir sonuçtur.

Sosyal sigortalar kapsamındaki çiftçilere ekonomik durumlarına göre, özel sigortalar yoluyla istedikleri kadar koruma sağlayabilecek teminatlarını genişletebilme imkanları da tanınmalıdır. Özel sağlık, hayat, kaza ve emeklilik sigortalarının uygulamalarının kırsalda yaygınlaştırılması çiftçilerin sosyal refah düzeylerine önemli bir yatırım ve geleceğe güven duygusunun oluşumunda muhtemel bir yoldur.

5. Kaynaklar

- Abraham, Kenneth S., 2015. Insurance Law And Regulation Cases And Materials, Foundation Press, USA.
Akay, H., 2001. Hayat Sigorta Şirketlerinde Hesap İşleri Düzeni, İstanbul.
Anonim, 2004. 2003 Yılı Türkiye’de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor. Sigorta Denetleme Kurulu, Ankara.
Anonim, 2009. Sigortanın Tarihsel Gelişimi .
<http://mehmetbilgeozakcaoglu.blogcu.com/sigortanın-tarihsel-gelisimi/5970577>. (06.12.2018).
Anonim, 2018a. “Kurumsal İstatistik Raporu

- <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>. (17.12.2018).
- Anonim, 2018b. 2018 Bağkur Primleri. <http://iskanunu.com/haberler/2018-bagkur-primleri/>. (09.12.2018).
- Anonim, 2018c. Açlık ve Yoksulluk Sınırı. <http://www.turkis.org.tr/subat-2018-.....aclik-ve-yoksulluk-siniri-d14721>. (08.12.2018).
- Ahioğlu, S., 2008. Tarım Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği ve Risk Değerlendirmesi. İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Ayhan, A., 2012. Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Güvenlik İlkeleri. Sosyal Güvenlik Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 41-55.
- Bilgin, C., 2014. İnsan Kaynakları Yönetiminde Sosyal Güvenlik ve İş Kanunu Uygulamaları. (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Bölümü. İstanbul.
- Gülçubuk, B., Şengül, H., Aluftekin, N., Kızılaslan, N. ve Kılıç, M. 2005. Tarımda İstihdam Sosyal Güvenlik Uygulamaları ve Kırsal Yoksulluk, Türkiye Ziraat Mühendisliği VI.Teknik Kongresi, Cilt:2, 1173-1196, Ankara.
- Güzel, A. ve Okur, A.R., 1994. Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş 4. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. İstanbul.
- İzveren, A. 1968. Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar, Ankara.
- Karaman, D., 2017. Sigorta ve Risk Kavramları. Sigortacılık, der. Ferudun Kaya, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Kızılaslan, N., 2006. Agricultural Information Systems: A National Case Study, *Library Review*,55(8), 497-507.
- Kızılaslan, N. and Kızılaslan, H., 2007. Need For Reorganization in Agricultural Extension Services in Turkey, *Journal of Applied Sciences Research*, 3(8), 770-780.
- Kızılaslan, N., Tanrıvermiş, H. ve Gürler, A.Z., 1994. Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulaması ve 1981-1993 Dönemindeki Gelişmelerin Analizi, Türkiye 1. Tarım Ekonomisi Kongresi, Cilt:1, 139-151, İzmir.
- Özbolet, M., 2006. Temel Sigortacılık. Ankara.
- Özkan, M., 1998. Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi. Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul.
- Tanrıvermiş, H., 2005. Türkiye’de Tarım. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı. http://sgb.tarim.gov.tr/yayimlar/turkiyede_tarim.pdf (Erişim tarihi: 04.02.2018)
- Topçuoğlu, M. ve Öztürk M., 2009. Özel Sigorta Girişiminin Sosyal Güvenlik Sistemi Açısından Önemi. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 1 (1), 1-16.
- Tuncay, A.C., 1996. Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, Yenilenmiş 7.Bası, Beta Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş, İstanbul.